

Mijn haast om het appartement te verlaten, de trap af te snellen, daarna in volle vaart door de met fietsen en kinderwagens versperde hal te hollen deed me denken aan een indringer die, geschrokken van het eerste ochtendlicht, op de vlucht sloeg.

We waren in dit gebouw komen wonen dat op minder dan een kwartier lopen van het ziekenhuis lag, omdat Ana daar in onregelmatige shifts werkte.

Ze had vrij veel spullen meegenomen die ik niet had vervangen. Ik probeerde me te herinneren wat er voor haar vertrek allemaal had rondgeslingerd op het rekje, op de vensterbank, in de bergruimte tussen het gasfornuis en de keukenkast. Ik kon me de inrichting moeiteloos voor de geest halen, maar doordat de broodrooster, de aardewerken pot met het lange keukengerei en de waterkoker ontbraken, zag datgene wat ze had achtergelaten er enigszins bespottelijk uit.

De verhoudingen van de keuken, waar alle geluiden me aanzienlijk harder in de oren klonken, waren gewijzigd als gevolg van een merkwaardig fenomeen. Tussen de dingen lag een ongewone afstand, alsof de plek waar we zestien jaar lang tweemaal per dag hadden gegeten, mettertijd was uitgezet.

Tegenwoordig ontbeet ik inderhaast in *De Penalty*. Het oude buurtcafé dat een paar jaar geleden was opgeknapt om een nieuwe clientèle aan te trekken, had zijn naam behouden als herinnering aan de tijd toen het stadsteam nog in de eredivisie speelde. Mensen zijn tuk op authenticiteit, maar het kon niet anders of de bedenkers van de verbouwing hadden bijzonder

weinig inspiratie gehad. De namaakhouten plastic stoelen, de paarse kunstleren kussens, de mascotte boven het uithangbord bij de ingang: alles zag er al afgeleefd uit en ik moest vechten tegen de zachte versuffing waaraan ik 's ochtends ten prooi was.

Agon zou me hier treffen, maar vanochtend was hij te laat.

Ik kwam op krachten en deed vooral mijn best om me volledig afzijdig te houden van de klanten aan de andere tafels: verschrompelde, aan allerlei ongemakken lijdende bejaarde mannen en vrouwen die op een fluistertoon praatten, verstrooid de krant lezen in een sfeer die veel van een wachtzaal had. Allemaal leken ze de komst van de arts te vrezen, die zou bevestigen hoe broos hun aardse bestaan wel niet was.

Achter het raam lag de met stadsmeubilair volgepropte straat er bleek bij in het witte licht. Het bushokje met zijn glazen afdak, de rood-gele obstakels die het verkeer moesten vertragen en de lange gemeentelijke lantaarnpalen die zich kromden in de krijtachtige, vochtige atmosfeer: de hele buurt zag er dubbelgevouwen uit en dat was ook al geen vrolijk tafereel.

Een paar maanden eerder had ik in *National Geographic* een interview gelezen met een bioloog die zei dat de natuur oneindig veel variaties kent omdat elke soort aan haar eigen regels gehoorzaamt. Misschien geldt dat ook voor de mens? Als ik in een tuin aan het werk ben, voel ik graag de aanwezigheid van de hemel boven mijn hoofd. Wanneer ik het onkruid in een perk heb gewied, een gazon heb aangeharkt of een haag heb gesnoeid, wanneer elk detail er in het zonlicht opeens vanzelfsprekend uitziet, hou ik vaak even halt om mijn werk te overzien. Als ik binnenshuis ben, heb ik meestal de indruk dat de dingen niet op hun plek staan.

'Je doet me denken aan een gevangene die voor straf zijn cel

nooit meer mag verlaten', had Ana er op een ochtend uitgeflapt, haar gezicht verfromfaaid onder een warrige haardos.

Ik zat steeds langer door het keukenraam te kijken als ik in de keuken was, door het woonkamerraam als ik in de woonkamer was, door het slaapkamerraam als ik in de slaapkamer was. 'Is dat een verwijt?' had ik gevraagd. 'Nee, ik heb een zwak voor verstrooide mannen. Die zijn minder met zichzelf bezig. Ze zijn minder vervelend dan doorsnee.' Toen had ik dat een heel tactvol antwoord gevonden.

Maar ze vertelde niet meer over haar werkdag, de gebeurtenissen op de afdeling, de patiënten, de artsen die tegen haar of de andere verpleegkundigen sympathiek deden of arrogant. Als ze 's avonds, uitgeput door wekenlange wachtdiensten, lag te slapen, rook ze naar het ziekenhuis, een hardnekkige geur die zelfs niet door een douche werd verdreven. Ik drukte een zoen op haar voorhoofd. Ze had een vertrokken gezicht, alsof ze haar best deed om niet wakker te worden, zo met haar hoofd in het kussen gezakt.

Al maanden had ze het alleen nog over sterfgevallen. Vlak nadat we voor het laatst hadden gevreeën, had ze gezegd: 'Dit had ik echt nodig. Jela is gistermiddag overleden.' Ik herinner me dat moment, want toen had ik beseft dat we niet bij elkaar zouden blijven.

Ze lag op bed met gespreide benen en de lakens tussen haar voeten verfrommeld. Het had me altijd verbaasd hoe ongehooflijk de omvang van haar haar 's nachts toenam. 's Ochtends had ik het gevoel haar te zien zoals ze wellicht écht was. En ik geloofde nog altijd dat dat geheime aspect van haar leven, het waarachtigste misschien, van mij alleen was.

Sinds haar scooterongeluk lag Jela in coma. Ze was net zo oud als Mina, onze dochter.

Terwijl Ana nog wat bleef luieren in de slaapkamer, vulde ik bij de gootsteen in de keuken een glas met leidingwater. Het vertrek baadde in een schuin licht, een licht dat ongenadig op het hele interieur losbeukte. Een vlieg die gevangen zat in een tl-bak zoemde verwoed, gek geworden van de warmte.

‘Dat is van de maand al het tweede sterfgeval op jouw afdeling?’ vroeg ik.

‘Ja.’

‘Tien dagen geleden, klopt dat?’

‘Ja. Op zondag. Een jongeman.’

‘Ik weet het nog.’

‘Hij heette Loran.’

Toen had ik me afgevraagd of al onze vrijpartijen samenvielen met de dood van een patiënt.